

Характерною особливістю зазначеного енциклопедичного видання є його виразно окреслена тематична спрямованість, яка знайшла своє втілення у структурі цієї праці. Вона складається з відповідних підрозділів (томів), змістове наповнення яких визначається висвітленням концептуальних підходів, понять відповідної етнокультурної проблеми. З інформаційно-пошукової точки зору важливим є те, що у кожному томі вміщено відповідний бібліографічний список.

У нас є підстави стверджувати, що п'ятитомне видання «Українська етнокulturологічна енциклопедія» стане в пригоді політичним та державним діячам, науковцям, викладачам вищих навчальних закладів, студентській аудиторії, діячам культури та мистецтв, широкому загалу національно свідомих читачів, усім, хто цікавиться проблемами етнокulturознавства — нового і перспективного наукового напрямку соціогуманітарних досліджень.

Юрій ІВАНЧЕНКО,
начальник організаційно-методичного відділу
НАМ України

МИСТЕЦТВОЗНАВЕЦЬ І МАЙСТЕР КАРИКАТУРИ

Більшість його колег-викладачів Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури вважають його за невиправного трудоголіка. Додам, що він вважається ще й невиправним ерудитом. Володимир Могилевський, кандидат мистецтвознавства, доцент Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, член Спілки художників України, крім мистецтвознавства та викладацької роботи увесь свій вільний час присвячує графіці. У цій царині він відомий як майстер карикатури, сатиричної та журнальної графіки й виставляв свої твори на багатьох виставках різного рівня. А сам він іронічно і не без долі сарказму називає себе «робочою конячкою» біля мистецтва і мистецтвознавства. Та й справді, сотні статей, багато альбомів з його статтями, ряд книжок, зокрема «Художній метал в архітектурі Києва кінця XIX — початку XX ст.» (2000), «До історії створення ордена Ярослава Мудрого» (1999) стали бібліографічною рідкістю. Зі своїх 60-ти Володимир Могилевський 33 роки віддав роботі в рідній академії. А до цього було п'ять років навчання, праця в галузі реставрації, військова служба в уже неіснуючій країні — НДР... Та хіба тільки це? Двічі складав іспити в Художній інститут, і обидва рази безуспішно. Мріяв стати скульптором, у кращому разі — графіком, та доля розпорядилася інакше — став мистецтвознавцем. Однак малювати не покинув. У студентські роки ніхто до пуття не знав, на якому факультеті Володимир навчається — графічному, театральньо-декораційному, реставраційному чи живописному, але тільки не на мистецтвознавчому. Він пояснює це тим, що більше товаришував «з творцями». До графіків ходив після занять на вечірній рисунок, з живописцями — на пленерні етюди, особливо цікаво було з реставраторами. Але й занять з фаху не пропускав. Не обходилося без курйозів. Володимир Могилевський згадує, як поїхав з групою студентів на творчу практику в Прибалтику. А це ж була тоді справжня Європа, не те що Радянська Україна. От хлопці трохи захопилися «туризмом»: у Вільно сподобався університет, де бував у Йонаса Рустемаса Тарас Шевченко, у Латвії — незрівнянні урбаністичні принади, зокрема картопляний шнапс, в Естонії — звісно ж, лікер «Вана Таллінн». Поки студенти поринали

В. Могилевський. Квартет камерної музики

в європейські принади, Могилевський писав етюди з натури, фотографував, вивчав музейні колекції, що були навіть у 70–80-ті рр. минулого століття не надто заідеологізовані. Йому тепер по-дружньому докоряють, що замість зосередитися на мистецтвознавстві (давню міг би захистити докторську дисертацію) він розпошується на графіку та живопис. Але при тому погоджуються, що мистецтвознавці, які водночас є ху-

дожниками, — це рідкість, і згадують при цьому Тараса Шевченка, Василя Кричевського, Платона Білецького. Тим більше, що в доробку Могилевського — три монументальні роботи та декоративна скульптура «Нептун» для фонтану в Німеччині, чотири проілюстровані книжки, понад 500 графічних творів, опублікованих у різних виданнях; також він брав участь у конкурсах сатири та гумору в Габрово (Болгарія), в багатьох мистецьких виставках, шість із яких — персональні. І все це, за його словами, йому потрібно для того, щоб спілкуватися однією мовою з художниками.

Щодо основного, мистецтвознавчого, фаху, то тут не все так уже й погано у «данському королівстві»: шість книжок та альбомів, численні статті в наукових збірниках і періодиці з питань образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва й архітектури. Він підготував близько 100 мистецтвознавців кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр». Серед його учнів — кілька кандидатів мистецтвознавства, один кандидат архітектури і один доктор мистецтвознавства. До того ж усюдисущий трудоголік Могилевський написав 20 сценаріїв телепередач та два сценарії документальних фільмів. Не кажучи вже про кандидатську, яку захистив у Москві, та звання доцента. А в Спілку художників СРСР у радянський час було вступити ой як нелегко...

Сам він не без самоіронії й гумору згадує про один мистецтвознавчий курйоз: «Тривав конкурс на кращий проект ордена Ярослава Мудрого. Біжу до студентів, бо маю проводити практичні заняття. На вході до академії зупиняє мене професор Валерій Швецов — один із фаворитів конкурсних перегонів. Каже, що треба зробити пояснювальну записку до проекту, виконаного, на жаль, уже покійним, професором Олександром Івахненком. Обсяг — максимум дві сторінки (журі більше не читатиме). А я ж не геральдист і не фалерист. Та завдяки Олені Масленковій, яка мене проконсультувала, за якихось 20 хвилин написав «пояснювальну записку», в обсяг вклався. Наступного дня конкурс. Пізніше В. Швецов розповідав, що коли Д. Табачник прочитав цей опус, то зробив з нього копію на ксероксі. Після конкурсу вийшов збірник «Державні нагороди України», в якому мій текст повністю увійшов до статуту ордена Ярослава Мудрого».

Володимир Могилевський вважає себе щасливою людиною, хоч у родині кажуть, що він невдаха. Мав можливість спілкуватися з корифеями українського образотворчого мистецтва — В. Касіяном, М. Глущенком, С. Шишком, П. Білецьким, О. Лопуховим, В. Пузирковим; протягом майже 30-ти років йому пощастило працювати й спілкуватися з професором Юрієм Асєєвим — як студент, співробітник на його кафедрі, аспірант. Могилевський, на щастя, може усамітнитись у невеличкій, але відомій багатьом майстерні на Андріївському узвозі, наповненій його творами, книжками та затишком. Він з властивим йому гумором любить підкреслювати, що живе майже за Чеховим, котрий полюбляв казати, що має законну дружину — медицину і коханку — літературу, періодично навідуючись то до одної, то до іншої. Йому вже шістьдесят, але він, не набувши статків, пишається тим, що має: широкі знання та повага студентів і співробітників академії, а ще те, що є в нього дві улюблені пасії — мистецтвознавство та мистецтво — й обидві вони доповнюють одна одну. Конфліктів між ними, здається, ще не було.

Володимир ШПІЛЬЧАК,
кандидат педагогічних наук,
доцент

ХУДОЖНИК, УЧЕНИЙ, ПЕДАГОГ

В історії культури Західної України він залишився як постать яскрава і багатогранна, проявивши себе і як художник-монументаліст, і як живописець і графік, і як мистецтвознавець і громадський діяч. Та найважливішою віхою його життя стало створення художньо-графічного факультету при Івано-Франківському педагогічному інституті ім. В. Стефаника (нині Прикарпатський національний університет).

Михайло Фіголь народився 18 жовтня 1927 р. у с. Крилос, що було резиденцією галицьких князів. Хата майбутнього художника знаходилася під Княжою горою — на Підгородді. Саме там 1936–1937 роках відбулися події, свідком яких він став. Видатний археолог Я. Пастернак розкопав поблизу його хати фундаменти Успенського собору і саркофаг галицького князя Я. Осмомисла. Знахідка настільки вразила Михайла, що він це дитяче враження проніс через усе своє життя, присвятивши Давньому Галичу багато епічних історичних полотен, серію графічних портретів галицьких князів і найважливішу наукову працю свого життя — монографію «Мистецтво стародавнього Галича», що вийшла 1997 р. в київському видавництві «Мистецтво».

1961 р. М. Фіголь закінчив Інститут живопису, скульптури і архітектури ім. І. Рєпіна у Ленінграді (учителі І. Бродський, О. Чубова). Спершу працював на Івано-Франківському художньому комбінаті Художнього фонду України. У 1972 р. захистив кандидатську дисертацію «Українська сатирична графіка кінця XIX — початку XX ст.», що невдовзі вийшла як монографія. Протягом життя Михайло Фіголь написав безліч статей про українських художників, видав багато альбомів, зокрема «Ярослав Пстрак» (1966), «С. Кириченко і Н. Клейн» (1970), ґрунтовну працю «Мистецтво Румунії» (1986). Та найбільше він уславився як майстер великих епічних полотен на тему Стародавнього Галича. Митця називають співцем рідного краю. Пейзаж складає найбільшу частину творчої спадщини художника. Він малював околиці Галича, карпатські краєвиди, пейзажі на основі матеріалу, зібраного під час численних подорожей. Багато творів Фіголь виконав у мальовничому